

De Vineland-3-NL: een vervanger voor de AVZ, DVZ, SGZ, SMZ, SRZ en TVZ

April 2022

Joëlle Dek, senior product developer
Myrthe Wildenbeest, product consultant

Pearsonclinical.nl

PEARSON BENELUX B.V.

Bij de doelgroep mensen met een Verstandelijke beperking worden regelmatig de vragenlijsten AVZ, DVZ, SGZ, SMZ, SRZ en TVZ gebruikt. Dat deze instrumenten al behoorlijk verouderd zijn, blijkt ondermeer uit de 'Z' in alle namen van de instrumenten die staat voor Zwakzinnigen. Deze term werd gebruikt in de DSM-IV (1996), maar is in de DSM-5 (2014) vervangen door de term Verstandelijke beperking. Ook de normen van al deze instrumenten zijn inmiddels behoorlijk verouderd (Nb de COTAN; Evers, Lucassen, Meijer, & Sijtsma, 2010, houdt een verouderingstermijn van 20 jaar aan voor normen).

Onderstaand wordt een korte beschrijving per instrument gegeven en is aangegeven op welke vlakken het instrument inmiddels verouderd is.

AVZ-R: Autisme en verwante stoornissen Zwakzinnigen (Kraijer, 2004), geschikt voor 2 t/m 70 jaar. Deze vragenlijst met 12 items is gepubliceerd in 2004 en sluit niet meer aan bij de DSM-5. Zo maken de hierin gestelde vragen omtrent taal en spraak geen expliciet onderdeel meer uit van de diagnostisering van autismespectrumstoornissen, maar is het huidige criterium in de DSM-5 (2014) geformuleerd als 'tekorten in het voor sociale omgang gebruikelijke non-verbale communicatieve gedrag'. De vragenlijst moet worden ingevuld door een professional met veel kennis van autismespectrumstoornissen (ASS). In de DSM-5 worden de criteria voor ASS zo goed uitgewerkt dat het de vraag is wat de meerwaarde is van een dergelijke vragenlijst. De normen van dit instrument dateren uit 1998 en zijn dus verouderd.

DVZ: Dementie Vragenlijst voor Zwakzinnigen (Evenhuis, Kengen, Eurlings, 1998). Screeningsinstrument bestaand uit 50 items die worden ingevuld op basis van input van familieleden. De DVZ is gepubliceerd in 1998 en oorspronkelijk gebaseerd op DSM-III-R criteria. In een herziene versie is ook aangegeven hoe het instrument aansluit bij de DSM-IV. Echter in de DSM-5 zijn de DSM-IV-classificaties dementie en amnestische stoornis ondergebracht onder de noemer uitgebreide neurocognitieve stoornis (NCS). Het instrument heeft geen normen.

SGZ: Storend Gedrag Schaal voor Zwakzinnigen (Kraijer & Kema, 1994). Een observatieschaal voor storend, onaangepast en ongewenst gedrag, ingevuld door de groepsleiding. De normen zijn uit

1981 en dus verouderd. In de normtabellen moet men kiezen tussen kinderdagcentrum-deelnemers, ZMLK-scholieren, inrichtingsbewoners, dagcentrumbewoners of gezinsvervangend tehuisbewoners of totale populatie; een onderscheid dat mogelijk niet altijd (meer) evident is. De items zijn qua inhoud actueel te noemen.

SMZ: Schaal voor Motoriek bij Zwakzinnigen (Kraijer & Kema, 1991). Een observatieschaal voor de spontane grove motoriek in het dagelijks doen en laten, welke ingevuld wordt door de groepsleiding. De normen zijn uit 1981 en dus verouderd. In de normtabellen moet men kiezen tussen kinderdagcentrum-deelnemers, ZMLK-scholieren, inrichtingsbewoners, dagcentrumbewoners of gezinsvervangend tehuisbewoners of totale populatie; een onderscheid dat mogelijk niet altijd (meer) evident is. De items zijn qua inhoud actueel te noemen.

SRZ-P en SRZ-I: Sociale Redzaamheidsschaal Zwakzinnigen Plus (Kraijer & Kema, 2004) en Interview (Kraijer, Kema & de Bildt, 2004), deze instrumenten brengen de sociale redzaamheid in kaart op basis van een vragenlijst of gestructureerd vraaggesprek met ouders/verzorgers. De normen van deze instrumenten zijn uit 2004 en dus verouderd. Bovendien zitten in de vragen ook enkele verouderde teksten, zoals 'draait/toetst zelfstandig het juiste netnummer en abonneenummer', 'kan zelfstandig in de radio/tv-gids een programma voor dezelfde middag of avond opzoeken'. En verouderde terminologie, zoals 'videoband', 'nimmer', 'heeft een meisje'.

TVZ: Temperamentschaal voor zwakzinnigen (Blok, van de Berg & Feij, 1990). Persoonlijkheidstest die wordt ingevuld door de groepsleiding en persoonskenmerken van een cliënt vaststelt om vooral de aard van de gedragsstoornissen beter te kunnen begrijpen. Hierbij zijn er 7 subschalen; intensiteit, susbaarheid, stemming, aanpassing, toenadering, prikkelgevoeligheid en doorzettingsvermogen. De normen dateren uit 1989 en zijn dus verouderd.

Uit bovenstaande uiteenzetting blijkt dat deze instrumenten op meerdere vlakken behoorlijk verouderd zijn. De vraag is echter wat er dan qua diagnostisch materiaal ingezet kan worden in de groep mensen met een verstandelijke beperking. Hier gaat de volgende paragraaf op in.

Vineland-3-NL

Een up-to-date alternatief voor de bovengenoemde vragenlijsten is de Vineland-3-NL Adaptive Behavior Scales 3th Edition – Nederlandstalige bewerking (Vineland-3-NL). Dit instrument dat in 2021 in Nederland/Vlaanderen op de markt is gekomen, is een instrument om adaptief gedrag in kaart te brengen. Het bevat de domeinen Communicatie, Dagelijkse Vaardigheden, Sociale Vaardigheden en Relaties, Motoriek en Probleemgedrag. De Vineland-3-NL (Sparrow, Cicchetti & Saulnier, 2021) bestaat uit verschillende vragenlijsten; een vragenlijst voor Ouders, verzorgers en/of begeleiders van mensen in de leeftijd van 0 tot 90+ en een vragenlijst voor Leerkrachten die kan worden ingezet om adaptief gedrag van leerlingen te beoordelen. Beide versies hebben een volledige en een verkorte versie. Het instrument is een Nederlandstalige bewerking van de Amerikaanse Vineland-3 en wordt uitgegeven met Amerikaanse normen.

Per verouderd instrument is een vergelijking op schaal- en itemniveau gemaakt met de Vineland-3-NL, zie onderstaand overzicht en tabel 1.

- Voor de AVZ geldt dat de items uit de Vineland-3-NL anders geformuleerd zijn, maar grotendeels hetzelfde meten. Bovendien zijn er per schaal in de Vineland-3-NL veel meer items. Daarnaast heeft de Vineland-3-NL met zijn 0,1 en 2-scoring meer differentiatie dan de AVZ met + of -. Uit onderzoek blijkt dat respondenten met een autismespectrumstoornis (ASS) op de Vineland-3-NL significant lagere scores verkrijgen op de kerndomeinen Communicatie en Sociale vaardigheden en relaties. Bij het vermoeden van een autismespectrumstoornis (ASS) kan de Vineland-3-NL worden ingezet ter onderbouwing van de diagnose.
- Wat betreft de DVZ komen veel items uit de DVZ op een bepaalde manier ook voor in de Vineland-3-NL. De Vineland-3-NL heeft echter geen aparte schaal voor dementie. Wel is een afname van het adaptief vermogen één van de signalen die kan wijzen op dementie. Samen met andere vragenlijsten is de Vineland-3-NL dan ook als vroegsignalering voor dementie te gebruiken. Daarnaast kan de Vineland-3-NL ingezet worden om de toename in hulpvraag in kaart te brengen bij vastgestelde dementie. Vooral bij duurdiagnostiek.
- De SGZ heeft een meer gedifferentieerde schaal dan de Vineland-3-NL, maar slechts 1 van de 32 items van de SGZ komt niet voor in de Vineland-3-NL. De overige items komen qua concept exact terug in de Vineland-3-NL.

- De SMZ bevat andere items dan de items van het domein Grove Motoriek van de Vineland-3-NL, maar beide brengen wel hetzelfde construct in kaart. De SMZ heeft 22 items en het domein Grove Motoriek van de Vineland-3-NL 43 items. De Vineland-3-NL heeft ook items over kruipen, klimmen, buigen, schoppen, rennen en springen. Ook gaat de Vineland-3-NL dieper in op hoe een beweging uitgevoerd wordt; bijvoorbeeld bij traplopen of het met 1 of 2 voeten per treden is en in welk tempo.
- Alle onderwerpen van de SRZ-i komen ook voor in de items van de Vineland-3-NL, behalve het item 'bed opmaken'. Bij de Vineland-3-NL zijn de items wel anders geformuleerd. Alle onderwerpen van de SRZ-p komen ook voor in items van de Vineland-3-NL, behalve:
 - o Nagels knippen
 - o Scheren/ verzorgen bij menstruatie
 - o Koffiezetten
 - o Weet hoeveel glazen er uit een pak of fles gaan
 - o Schenkt 2 of meer personen koffie in, reikt suiker en melk aan en koekje
 - o Draagt bij aan een positieve sfeer
 - o Stelt geheel zelfstandig de boodschappenlijst op
 - o Heeft een meisje of vriendje
 - o Heeft vrijwel geen stimulans nodig om verveling in vrije tijd te voorkomen.
 - o Is lid van een club of vereniging en gaat hier op eigen initiatief naartoe
 - o Weet de prijs van minimaal 2 van de volgende zaken:
 - o Weet welke maand het nu is en welke maand we hierna krijgen
 - o Overziet een tijdsperiode van tenminste 3 maanden
- De TVZ heeft een 5-puntsschaal in tegenstelling tot de Vineland-3-NL die een 3-puntsschaal heeft. Bovendien is de Vineland-3-NL minder gericht op temperament, al komen er door de schalen heen enkele items overeen met de vragen uit de TVZ.

Tabel 1. Vergelijking van verouderde instrumenten met schalen van de Vineland-3-NL.

Oude instrumenten	Vineland-3-NL
<p>AVZ (12 items, + of -) Schalen</p> <ol style="list-style-type: none"> Contact met de volwassenen (ernstig tekortschieten in reageren op contactaanbod van de ander) 1 item Contact met leeftijdsgenoten (is een eenling tussen leeftijdsgenoten) 1 item Taal en spraak (actief taalgebruik) 3 items Overig gedrag (sterke afhankelijkheid van patronen) 7 items 	<p>Scoring 0: nooit, 1: soms of 2: meestal of vaak</p> <p>Vergelijkbare schalen</p> <ol style="list-style-type: none"> Omgaan met anderen 43 items Spreken 49 items Schaal Probleemgedrag A, B, C 44 items
<p>DVZ (50 items, 3-puntsschaal) Items niet letterlijk in de Vineland-3-NL:</p> <ol style="list-style-type: none"> Kan onthouden waar hij zojuist iets heeft neergelegd Herinnert zich een indrukwekkende gebeurtenis, die de laatste weken heeft plaatsgevonden Weet welke maand het is Herinnert zich familieleden of vrienden die hij lang niet heeft gezien of die overleden zijn Weet of het lente, zomer, herfst of winter is Weet welk jaar het is Herinnert zich gebeurtenissen uit zijn jeugd Kan na thuiskomst van vakantie of uitstapje aan de achterblijvers iets vertellen Herkent personen, die hij de laatste weken heeft leren kennen Herkent personeelsleden, die hij meer dan een jaar kent Weet dat het vandaag weekend of een doordeweekse dag is Kan iets vertellen over wat hij vandaag heeft gedaan Herinnert zich iets wat kort tevoren is verteld Weet welk beroep zijn vader of moeder had Weet hoe de inrichting of het tehuis heet Herinnert zich waar hij geboren is/ gewoond heeft Kan binnenshuis de weg vinden Kent de naam van de koningin 	<p>Scoring 0: nooit, 1: soms of 2: meestal of vaak</p> <p>Items uit de Vineland-3-NL die qua concept overeenkomen met genoemde items uit DVZ:</p> <ol style="list-style-type: none"> Luisteren en Begrijpen. Als je zegt dat hij/zij straks iets moet doen, dan denkt hij/zij hieraan en doet dit Luisteren en Begrijpen. Als je hem/haar de opdracht geeft om later die dag iets te doen, dan denkt hij/zij daaraan en doet dit ook Aanpassingsvermogen. Komt thuis op de afgesproken tijd Spreken. Communicatie. Zegt hoe oud hij wordt op de volgende verjaardag Spreken. Kan details vertellen over een gebeurtenis Spreken. Kan de dag en de maand zeggen van zijn/haar eigen verjaardag
<p>SGZ (32 items; 4, 3, 2, 1 of 0 score) Schalen</p> <ol style="list-style-type: none"> Algemeen (krabben, knijpen, bijten, slaan, schoppen, duwen, spugen) Verbaal (schelden, pesten) Gemengd (bonken, pijn doen, vernielen, druk gedrag, zeuren, slaapstoornissen, stereotype gedrag) <p>Enige item dat de Vineland-3-NL niet heeft:</p> <ul style="list-style-type: none"> Kleding scheuren 	<p>Scoring 0: nooit, 1: soms of 2: meestal of vaak</p> <p>Overeenkomstige items in Probleemgedrag sectie A, B en C</p>
<p>SMZ (22 items, + of -) Items omtrent Grove motoriek, zoals hoofd optillen, omrollen, zitten, gooien, lopen, fietsen, zwemmen, schaatsen</p> <p>Items die die Vineland-3-NL niet heeft:</p> <ul style="list-style-type: none"> Tilt hoofd op Houdt hoofd goed rechtop Raapt zelf iets op van de grond Opent deur Zwemt een beetje/goed Slaat zo nu en dan goed terug Schaatst en/of rolschaatst/skeelert 	<p>Scoring 0: nooit, 1: soms of 2: meestal of vaak</p> <p>Overeenkomstige items in de schaal Grove motoriek 43 items</p>
<p>SRZ-i (31 items; + of -) Schalen</p> <ol style="list-style-type: none"> Zelfredzaamheid Taalgebruik Taakgerichtheid Sociale gerichtheid 	<p>Scoring 0: nooit, 1: soms of 2: meestal of vaak</p> <ol style="list-style-type: none"> Verzorging 55 items, Leven in de maatschappij 58 items, Huishouden 30 items Luisteren en begrijpen 39 items, Spreken 49 items, Lezen en Schrijven 38 items Omgaan met anderen 43 items
<p>SRZ-p (63 items; + of -) Schalen</p> <ol style="list-style-type: none"> Zelfredzaamheid I en II Verbaal-numeriek Rest 	
<p>TVZ (55 items, 5 punts scoreschaal) Schalen</p> <ol style="list-style-type: none"> Intensiteit Susbaarheid Stemming Aanpassing Toenadering Prikkelgevoeligheid Doorzettingsvermogen 	<p>Scoring 0: nooit, 1: soms of 2: meestal of vaak</p> <p>Meeste overlap met de schalen: Aanpassingsvermogen, Omgaan met anderen, Probleemgedrag A, B en C.</p> <p>Heeft een andere meetpretentie!</p>

Adaptief gedrag

Met de Vineland-3-NL wordt het adaptief gedrag van een individu in kaart gebracht. Adaptief gedrag wordt vaak gedefinieerd als het uitvoeren van dagelijkse activiteiten die nodig zijn om op persoonlijk- en sociaal vlak voldoende te functioneren (Sparrow, Cicchetti & Saulnier, 2021). Denk bijvoorbeeld aan tandenpoetsen, boodschappen doen, afspraken maken en deze nakomen, een samenhangend verhaal aan iemand vertellen; allemaal zaken die nodig zijn om goed te kunnen functioneren in de maatschappij.

Logisch dus dat problemen in het adaptief gedrag doorwerken op verschillende vlakken in iemands leven. Met name bij een (licht) verstandelijke beperking (LVB of VB) worden er problemen gezien in de adaptieve vaardigheden. Het is zelfs zo dat in de DSM-5 het adaptief functioneren, naast iemands intellectuele capaciteiten, een centrale rol gekregen heeft in de diagnostiek. Tevens is de mate van adaptief functioneren leidend in de classificatie van de ernst van de verstandelijke beperking, omdat dit bepaalt hoeveel ondersteuning er nodig is.

Daarnaast speelt adaptief gedrag een rol bij verschillende andere stoornissen, zoals bij autismespectrumstoornissen (ASS), dementie, niet-aangeboren hersenletsel (NAH), gehoor- en visusproblemen en ADHD. Het is niet zo dat het niveau van adaptief functioneren leidend is in de diagnosestelling, maar dit kan wel van invloed kan zijn op de beperkingen die iemand in het dagelijks leven ervaart. Ondanks dat het niveau van adaptief functioneren niet bepalend is bij het stellen van deze diagnoses, is het daarom nuttig om hier zicht op te krijgen, ook voor het formuleren van handelingsgerichte adviezen. De volgende paragraaf beschrijft het doel, de toepassing, structuur en de scores van de Vineland-3-NL.

Doel & structuur van de Vineland-3-NL

Doel & Toepassing

Het moge duidelijk zijn dat het bij een tal van stoornissen handig (en in geval van een onderzoek naar (L)VB zelfs noodzakelijk) is om zicht te krijgen in het adaptief gedrag. De Vineland-3-NL kan dan worden ingezet als hulpmiddel om adaptief functioneren op verschillende domeinen in kaart te brengen.

Groot voordeel is dat de Vineland-3-NL geschikt is voor alle leeftijden. Dit vergroot de toepassingsmogelijkheden: of er nu zicht moet worden verkregen op het adaptief- en dagelijks functioneren van een cliënt met Alzheimer of bij een kind met een vermoeden op LVB. Daarnaast kan de Vineland-3-NL worden gebruikt voor niveau-bepaling, het bepalen van iemands zelfredzaamheid, het maken van een sterkte-zwakke analyse en het formuleren van handelingsgerichte adviezen.

Structuur

De Vineland-3-NL bevat twee verschillende soorten vragenlijsten: één voor ouders, verzorgers en/of begeleiders en één voor leerkrachten. Van beide vragenlijsten bestaat er ook een verkorte variant. In totaal zijn er dus vier verschillende vragenlijsten beschikbaar. De vragenlijsten worden allen door een informant (ouder/verzorger/begeleider of leerkracht) ingevuld over een cliënt. De gebruiker kan zelf besluiten welke vragenlijsten ingezet worden en welke informanten deze kunnen invullen. Uiteraard is het interessant om het adaptief gedrag van de cliënt in verschillende omgevingen in kaart te brengen (bijvoorbeeld op school versus de thuissituatie) en om te onderzoeken of er verschillen en/of overeenkomsten zijn.

De Vineland-3-NL bestaat uit drie kerndomeinen, twee optionele domeinen en een totaalscore. De volledige vragenlijsten beschikken daarnaast nog over een aantal subdomeinen. Let wel: met de verkorte vragenlijsten komen er alleen uitslagen op kerndomeinniveau en niet op subdomeinniveau. Afhankelijk van het onderzoeksdoel kan er dus gekozen worden voor het gebruik van een bepaalde vragenlijst. In tabel 2 staat een beschrijving van de domeinstructuur (kern- en subdomeinen) per vragenlijst.

Tabel 2. Kern- en subdomeinstructuur van de Vineland-3-NL vragenlijsten; omschrijvingen per domein.

Kern- en subdomeinen	Definitie
Kerndomein Communicatie	
Luisteren en begrijpen	Luisteren naar, begrijpen en gepast reageren op verbale informatie van anderen. Het kunnen uitvoeren van opdrachten.
Spreeken	Woorden en zinnen gebruiken om zich mondeling naar anderen te uiten en informatie te kunnen geven over zichzelf.
Lezen en schrijven	Lees- en schrijfvaardigheid toepassen om zich schriftelijk te uiten en geschreven tekst te begrijpen.
Kerndomein Dagelijkse vaardigheden	
Verzorging	Zelfstandigheid op gebieden als eten, aankleden, wassen, hygiëne en gezondheidszorg.
Huishouden*	Huishoudelijke taken doen, zoals eigen spullen opruimen, klusjes doen en eten klaarmaken.
Numeriek**	Op praktische wijze numerieke begrippen gebruiken, onder andere tijd, data en geld.
Leven in de maatschappij*	Functioneren in de wereld buitenshuis, onder andere veiligheid, geld gebruiken, reizen, rechten en verantwoordelijkheden.
Regels op school**	In de schoolomgeving voldoen aan de verwachtingen ten aanzien van gepast gedrag.
Kerndomein Sociale vaardigheden en relaties	
Omgaan met anderen	Reageren op en omgaan met anderen, onder andere vriendschappen, zorgen voor anderen, sociaal gepast gedrag en gesprekken voeren.
Spelen en vrije tijd	Samen met anderen spelen en leuke dingen doen.
Aanpassingsvermogen	Toepassen van sociale vaardigheden, zich houden aan regels en afspraken, omgaan met veranderingen en in moeilijke situaties met anderen gedrag en emoties kunnen beheersen.
Kerndomein Motoriek (optioneel)	
Grove motoriek	Lichamelijk vaardig in het gebruik van armen en benen voor beweging en coördinatie in het dagelijks leven.
Fijne motoriek	Lichamelijk vaardig in het gebruik van handen en vingers om voorwerpen in het dagelijks leven te hanteren/bewerken.
Kerndomein Probleemgedrag (optioneel)	
Internaliseren	Probleemgedrag van emotionele aard.
Externaliseren	Probleemgedrag bij handelen.
Kritische Items	Ernstiger probleemgedrag. Dit vormt geen uniform construct. De score wordt daarom niet aangegeven op een schaal.

* Uniek voor de Vragenlijst voor Ouders, verzorgers en/of begeleiders.

** Uniek voor de Vragenlijst voor Leerkrachten.

De drie kerndomeinen vinden hun basis in de domeinen voor adaptief functioneren zoals deze in de DSM-5 zijn geformuleerd: een *conceptueel*, een *sociaal* en een *praktisch* domein. Met de Vineland-3-NL is het in ieder geval mogelijk om een uitspraak te doen over het sociale en praktische domein, en in combinatie met een IQ-test ook over het conceptuele domein.

Scores

De resultaten van de Vineland-3-NL worden weergegeven in verschillende type geschaalde scores. Voor de kern- en subdomeinen zijn dit: standaardcores, betrouwbaarheidsintervallen en percentielen. Tevens biedt de Vineland-3-NL de gebruiker een gestandaardiseerde totaalscore: de Adaptief Gedrag Index (AGI). Met deze index is het mogelijk om een kwantitatieve uitspraak te doen over het adaptief functioneren als geheel.

Naast de standaardcores bestaan er in de Vineland-3-NL Leeftijdsequivalenten en Groeiscoringen. Leeftijdsequivalenten geven aan op welke leeftijd een bepaalde score de mediaan is, oftewel op welke leeftijd die specifieke score het meest voorkomend is. Let wel: met Leeftijdsequivalenten is het niet mogelijk om een uitspraak te doen over de resultaten van de cliënt in relatie tot leeftijdsgenoten.

Met Groeiscoringen kunnen daarnaast de veranderingen over tijd binnen een bepaald subdomein gevolgd worden. Groeiscoringen worden dus pas echt zinvol bij een herhaalde meting en zijn nuttig om de effectiviteit van een interventie in kaart te brengen. Zowel Groeiscoringen als Leeftijdsequivalenten zijn alleen beschikbaar voor de subdomeinen en niet voor de kerndomeinen of AGI.

Conclusie

Hoewel niet alle items van de verouderde instrumenten AVZ, DVZ, SGZ, SMZ, SRZ en TVZ volledig overeenkomen met de items van de Vineland-3-NL kan voor de AVZ, SGZ, SMZ en SRZ geconcludeerd worden dat de Vineland-3-NL qua meetpretentie als vervanger gezien kan worden.

Wat betreft de DVZ vraagt de Vineland-3-NL ook informatie uit waaruit zou kunnen blijken of een cliënt last heeft van dementie; er is echter minder dan in de DVZ aandacht voor het herinneren van gebeurtenissen of vasthouden van informatie. Wat betreft de TVZ is er een redelijke overlap qua items die opgenomen zijn in de Vineland-3-NL, maar is er in de Vineland-3-NL geen specifieke schaal voor temperament. Bij de Vineland-3-NL is er geen onderzoek gedaan naar het verloop van bepaald gedrag; respondenten zijn niet longitudinaal gevolgd, zoals dat bij sommige oudere instrumenten het geval was. Hier is de meetpretentie van de Vineland-3-NL niet primair op gericht.

Voordelen van de Vineland-3-NL zijn verder dat hij geschikt is voor alle leeftijden en recente normen heeft. De Vineland-3-NL heeft bovendien ook enkele schalen (en specifieke items) die niet in de oude instrumenten voorkomen, zoals Fijne motoriek en Spelen en vrije tijd. Verder zijn alle gewenste items gebundeld wat de afnameduur langer maakt. Eventueel zou men er daarom voor kunnen kiezen niet alle items af te nemen als men een specifieke hypothese heeft, maar alleen een specifiek kerndomein/subdomein. Men verkrijgt dan echter geen Adaptief Gedrag Index.

Referenties

American Psychiatric Association (1996). *Diagnostiek en classificatie van psychische stoornissen voor de geneeskunde (DSM-IV)*. Lisse: Swets & Zeitlinger.

American Psychiatric Association (2014). *Handboek voor de classificatie van psychische stoornissen (DSM-5)*. Amsterdam: Boom uitgeverij.

Blok, J.B., Berg, van den, P.T.H. & Feij, J.A. (1990). *Temperamentsschaal voor zwakzinnigen*. Amsterdam: Pearson Benelux B.V.

Evenhuis, H.M., Kengen, M.M.F. & Eurlings, H.A.L. (1998). *Dementie vragenlijst voor Zwakzinnigen*. Amsterdam: Pearson Benelux B.V.

Evers, A., Lucassen, W., Meijer, R., & Sijtsma, K. (2010). *COTAN Beoordelingssysteem voor de kwaliteit van tests. Geheel herziene versie, mei 2009; gewijzigde herdruk mei 2010*. Amsterdam: Nederlands Instituut van Psychologen.

Kraijer, D.W. (2004). *AVZ-R: Autisme- en verwante stoornissen Zwakzinnigen - Revisie*. Amsterdam: Pearson Benelux B.V.

Kraijer, D.W. & Kema, G.N. (1991). *Schaal voor Motoriek Zwakzinnigen*. Amsterdam: Pearson Benelux B.V.

Kraijer, D.W. & Kema, G.N. (1994). *Storend Gedragsschaal Zwakzinnigen. Derde, herziene en uitgebreide uitgave*. Pearson Benelux B.V.

Kraijer, D.W. & Kema, G.N. (2004). *Sociale redzaamheids-schaal-Z voor hoger niveau; SRZ-P. Vierde uitgebreide uitgave*. Pearson Benelux B.V.

Kraijer, D.W., Kema, G.N. & Bildt, de, A.A. (2004). *Sociale redzaamheidsschalen; SRZ-i. Tweede druk*. Pearson Benelux B.V.

Sparrow, S.S., Cicchetti, D.V. & Saulnier, C.A. (2021) *Vineland-3-NL adaptive behavior scales 3rd edition – Nederlandstalige bewerking Handleiding*. Amsterdam: Pearson Benelux B.V.

